

- зовнішніх мігрантів – близько 4х мільйонів осіб;
- внутрішніх мігрантів – близько 7 мільйонів осіб.

Такий суттєвий міграційний потік створив суттєву соціальну напругу у Польщі, Чехії, Словаччині, Угорщині та Німеччині. Зазначені країни вимушені розміщувати мігрантів з України у таборах для біженців та тимчасових притулках для переміщених осіб. Соціальна підтримка мігрантів з кожним днем сповільнюється, що призводить до збільшення невдоволення та соціальній напрузі в країнах прийняття мігрантів.

Таким чином, військовий конфлікт в Україні підвищив динамічність міграційного потоку в країнах Європи. Так до європейських країн на сьогодні виїхали представники таких професій як: IT-спеціалісти; інженери, науковці, освітяни, спеціалісти хімічної промисловості та інші. Люди розміщені в таборах для біженців, що становить соціальну напругу в країнах. Вирішенням цього питання займається Рада Європи та на державному рівні окремі країни. Всі ці міри повинні стабілізувати зростаючу соціальну напругу в європейському регіоні.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Статистичної служби Європейського Союзу. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat>.

Володимир ПАНЧЕНКО

доктор економічних наук,

партнер консалтингової компанії KSP
Strategies, м. Київ

НЕОПРОТЕКЦІОНІЗМ ЯК ДРАЙВЕР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В НОВІЙ СТРАТЕГІЇ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Якщо стратегію сприймати як детальний та всебічний комплексний план, призначений для забезпечення виконання місії організації та досягнення її цілей у довгостроковій перспективі, розгляд придатності існуючих стратегій економічного розвитку України на роль повоєнної стратегії логічно було б розпочати з постановки питання про місію держави та її місце у міжнародному поділі праці крізь призму пошуку драйверів економічного зростання із врахуванням поточних тенденцій розвитку системи міжнародних економічних відносин — регуляторної конкуренції [1], спроб адаптації політики економічного

патріотизму та економічного націоналізму як урядами країн розвинених, так і країн, що розвиваються [2], що провокує розвиток деглобалізаційних процесів [3], загострення глобальних проблем [4], а також глобального технологічного та інноваційного суперництва [5], що разом формує феномен нової норми світової економіки [6; 7].

Драйвери економічного зростання – це сукупність складних силових механізмів, які вловлюють потенційний первинний і вторинний ринковий попит і каталізують імпульси, що йдуть від цього попиту, що розширюється, певним чином включаючи розрізнені активи (матеріальні, фінансові, інформаційні, трудові тощо) в русло потужного руху, що змінює внутрішньодержавну економічну дійсність. Драйвер виникає в результаті оптимальної для певної країни конфігурації базових умов задоволення зростаючого попиту за рахунок внутрішніх резервів. Драйвери можуть мати різну природу, проте основна функція драйвера – формування цілісної внутрішньодержавної системи вертикальних і горизонтальних зв'язків, що уловлюють і поширюють імпульси, які йдуть від точок зростання на окремих ринках, переважно всередині національної системи. Ця конфігурація умов включає і інфраструктуру, і логістику, і сприятливе підприємницьке середовище, і систему стійких регіональних, міжгалузевих і внутрішньогалузевих коопераційних зв'язків, управлінські традиції, розвиток соціального капіталу тощо.

Основним завданням і точок, і драйверів економічного зростання, що цілком відповідає ідейним засадам концепції конкурентоспроможності країни, є підвищення продуктивності праці. На нашу думку, підвищення продуктивності праці є системоформуючим інтересом країни, який виходить за межі суто економіки, перетинаючись із соціальним, екологічним, ресурсозабезпечувальним вимірами. Феномен продуктивності праці полягає ще й у тому, що, з одного боку, її зростання нівелює наслідки протекціоністських заходів, що реалізуються в країнах-партнерах, з іншого боку, якщо країни, що сповідують протекціоністську політику, завдають удару країні, що є об'єктом протекціоністського тиску, остання не матиме іншого виходу, ніж її підвищення. Отже, економічний інтерес країни полягатиме у сприянні підвищенню ефективності виробництва, підвищенні продуктивності праці, скороченні витрат та заохоченні інновацій. Як результат, індивідуальна боротьба з наслідками вжитих протекціоністських заходів на рівні кожної окремо взятої країни, що страждає від їх проявів, призводить до зростання рівня інноваційності на глобальному рівні, відтак призводячи до відсіювання конкурентів, що концентруються на протекціоністській боротьбі, оснований лише на екстенсивному використанні ресурсів. Іншими словами, зростання продуктивності праці і підвищення ефективності використання наявних ресурсів як спосіб нівелювання наслідків протекціонізму породжує запит на нові форми

забезпечення умов формування драйверів і реалізації потенціалу точок зростання як способу забезпечення конкурентоспроможності країни.

Протекціонізм зразка ХХІ ст. має комбінований характер і яскраво виражене національне забарвлення. Впровадження в термінологічний обіг поняття «неопротекціонізм» дозволить синтезувати смислові значення протекціонізму і лібералізму, які зводяться до необхідності задоволення нагальних потреб суспільства (тих або інших його суб'єктів) в особі держави. Йдеться про такі потреби як виживання, безпека, а також сталий розвиток. Сам статус цих потреб, характер необхідності, важливості, усвідомлення рангу «державності» дає підставу побачити національні інтереси країни як генетичну основу протекціонізму і лібералізму. Інтереси різних суб'єктів, виявлені, усвідомлені і доведені до рангу національних інтересів, створюють дихотомну єдність протекціонізму і лібералізму, що додає їм соціальної значущості.

Національні економічні інтереси зразка ХХІ ст., пропущені через горнила глобальних викликів та модифіковані з урахуванням детермінованих на наднаціональному рівні правил співпраці, формуються як реакція на ендогенно продукovanі умови господарювання і не можуть не бути орієнтовані на максимізацію спільного виграшу і мінімізацію спільних втрат, що робить їх докорінно відмінними від економічних інтересів зразка ХХ ст., які уможлиблювали сповідування стратегії «розори свого сусіда». Так, скорочення сукупного попиту під впливом коронакризи спонукало національні уряди до пошуку шляхів розширення потенціалу внутрішніх ринків, і всі країни об'єднала мета відновлення темпів зростання світової економіки загалом і торгівлі зокрема [8, с.243]. З іншого боку, загальна загроза кліматичних змін об'єднала світову спільноту навколо проблеми ощадливого ресурсокористування та енергозбереження і визначила зміну пріоритетів з екстенсивного на інтенсивний тип господарювання в межах реалізації стратегії сталого, а подекуди й інклюзивного розвитку. Цілі досягнення економічного розвитку і зменшення його асиметрій у порівнянні з розвиненими країнами шляхом відстоювання економічного суверенітету (для країн, що розвиваються) або боротьба за збереження (для розвинених країн) чи поширення економічного впливу (для країн, що розвиваються) стають домінантами трансформації класичного протекціонізму в неопротекціонізм, який синтезує в собі як форми класичного протекціоністського захисту, так і новітні його форми [9; 10]. Саме це унеможливлює використання для аналізу сучасної міжнародної економічної та інтеграційної політики як терміну «новий протекціонізм» – адже за змістом останній мав би докорінним чином відрізнитись від «класичного», – так і терміна «протекціонізм» через невідповідність його категоріального апарату відтворити логіку його модифікацій.

Список використаних джерел:

1. Panchenko V., Reznikova N., Bulatova O. *Regulatory Competition in the Digital Economy: New Forms of Protectionism. International Economic Policy*. 2020. № 1-2 (32-33). P. 49-79.
2. Reznikova N., Bulatova O., Panchenko V. *The policy of economic nationalism: from origins to new variations of economic patriotism. Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4 (4). P. 51–59.
3. Reznikova N., Ivashchenko O. *Projections of deglobalization in the contemporary international economic relations in the context of the paradigm of globalism. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка*. 2018. Вип.15. С.98-106.
4. Reznikova N., Ivaschenko O., Rubtsova M. *Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development. Економіка та держава*. 2020. № 7. С. 24-31.
5. Панченко В. Г., Резнікова Н. В., Іващенко О. А. *Розвиток industry 4.0 й цифрової економіки у фокусі глобального технологічного та інноваційного суперництва КНР і США. Економіка та держава*. 2021. № 2. С. 4–10.
6. Панченко В.Г., Резнікова Н.В. *Нова норма світової економіки як середовище становлення неопroteкціонізму. Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки»*. 2014. №4. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/es_n/article/view/3144.
7. Резнікова Н.В. *Міжнародні економічні відносини в епоху глобалізації: історико-теоретичні аспекти сучасних світогосподарських зв'язків. Економіка України*. 2020. № 12. С. 77—80.
8. Резнікова Н. В. *Економічна кон'юнктура розвинених країн: навч. посіб. у 2-х ч. Київ: Аграр Медіа Груп, 2021. Ч.1. 422 с.*
9. Панченко В.Г., Резнікова Н.В. *Неопroteкціонізм як інструмент усунення внутрішньої суперечності лібералізму. Ефективна економіка*. 2016. №1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5781>.
10. Резнікова Н., Іващенко О. *Еволюція форм економічної експансії: неопroteкціонізм як інструмент глобального домінування. Економіка і держава*. 2016. №4. С. 4-8.